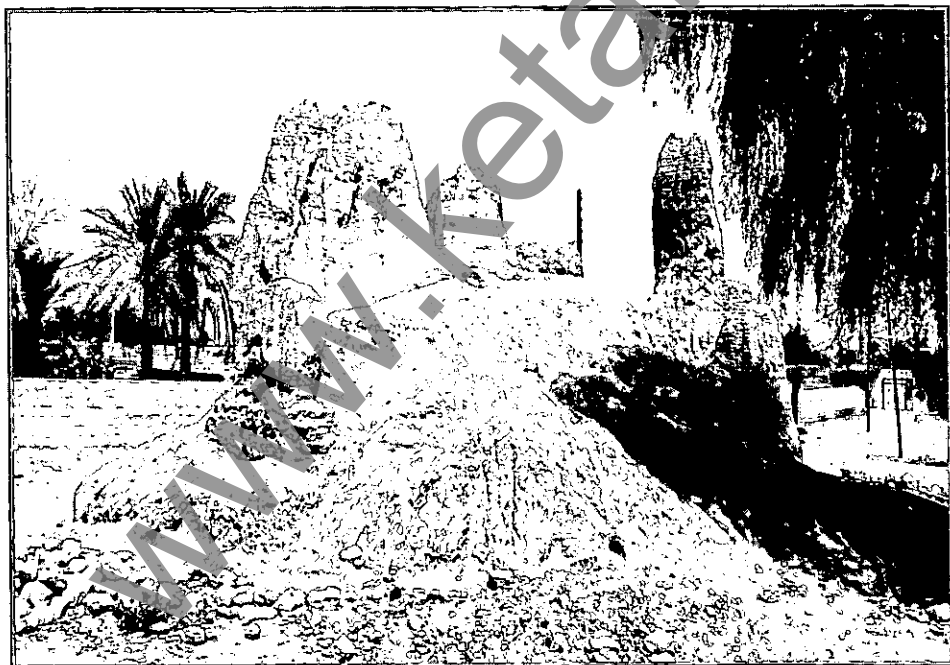

از تخت تا پایتخت

Takht city

تألیف:

علی کمالی زاده

سرشناسه	:	کمالی زاده، علی، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	:	از تخت تا پایتخت/نگارش علی کمالی زاده.
مشخصات نشر	:	بندرعباس: رسول، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	:	۲۶۴ ص.: مصور.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۵۶۱۰-۷۸-۹
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	واژه نامه .
موضوع	:	تخت
رده بندی کنگره	:	DSR۸۲۰۷۹ / ۱۳۹۱خ۱/۱
رده بندی دیویی	:	۹۵۵/۷۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۷۳۹۸۸۱

♦ نام کتاب: از تخت تا پایتخت

♦ مؤلف: علی کمالی زاده

♦ ویراستار: علی بهرامشاهی

♦ ناشر: نشر رسول

♦ نوبت چاپ: اول

♦ تاریخ انتشار: ۱۳۹۱

♦ شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

♦ چاپ: سلمان فارسی

♦ تایپست: سکنیه نظری تختی نژاد

♦ قیمت: ۷۸۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۱۰-۷۸-۹ ISBN: 978-600-5610-78-9

کلیه حقوق محفوظ است.

www.nashrerasool.ir

۰۹۱۰۷۰۷۰۱۲۹ / مولف: ۰۷۶۱-۳۳۵۴۷۹۹

فهرست مطالب

فصل اول: وضعیت جغرافیایی

۲	موقعیت جغرافیایی
۳	آب و هوا
۵	رودها
۶	کوه و ارتفاعات
۸	پوشش گیاهی
۱۰	مراعات
۱۰	زندگی جانوری
۱۱	حوادث طبیعی

فصل دوم: وضعیت فرهنگی و اجتماعی

۱۴	وجه تسمیه و پیشینه تاریخی
۱۵	نحوه شکل گیری بافت شهر
۱۶	محلات شهر
۱۷	مسکن و خانه
۱۸	بافت جمعیت
۱۹	قومیت و طایفه
۲۰	موالید و مرگ و میر
۲۱	تخت از نگاه سدیدالسلطنه

۲۳	تقسیم آب جاماش.....
۲۴	گلِ کنی.....
۲۵	دین و مذهب.....
۲۶	سنت‌ها و باورها.....
۲۷	ازدواج.....
۲۷	مراسم ازدواج.....
۳۱	تولد و نامگذاری.....
۳۲	تراشیدن موی سر و ختنه کردن.....
۳۲	مراسم خاکسپاری.....
۳۳	تعزیه و روضه‌خوانی.....
۳۵	مکتب خانه.....
۳۶	بهداشت و درمان گذشته.....
۳۷	کشاورزی گذشته.....
۳۹	الف) درخت خرما «نخل».....
۴۰	کاشت، داشت و برداشت خرما.....
۴۳	ب) مرکبات.....
۴۴	ج) غلات و صیفی جات.....
۴۴	درختچه حنا.....
۴۵	خوراک و تغذیه.....
۴۶	ذبح کردن حیوانات اهلی.....
۴۶	پوشش افراد.....
۴۸	آرایش کردن افراد.....
۴۸	خنک نگهداشتن محل زندگی.....
۴۹	نشانه‌ها و مسافرت‌ها.....

اعیاد و مناسبت‌های مذهبی ۵۰

بازی‌ها و سرگرمی‌ها ۵۱

فصل سوم: وضعیت اقتصادی

راه‌ها و حمل و نقل ۵۴

صنایع دستی ۵۶

الف) صنایع دستی نخ‌ری ۵۷

ب) صنایع دستی گلی ۵۸

ج) صنایع دستی تزئین لباس ۵۸

میزان فعالیت و اشتغال ۵۹

صنعت دامپروری ۶۲

فعالیت بخش کشاورزی ۶۳

فعالیت بخش صنعت و معدن ۶۴

فعالیت بخش خدمات ۶۵

نقش زنان در اقتصاد خانواده ۶۵

آسیاب‌های دستی ۶۷

وسایل جمع‌آوری خرما، گندم و جو ۶۸

وسایل جمع‌آوری آب ۶۸

مبادلات و داد و ستد ۶۸

فصل چهارم: وضعیت سیاسی و مالکیت اراضی

۷۲	امنیت در گذشته
۷۴	مبارزات سیاسی و انقلابی
۷۶	ایثار و شهادت
۸۲	تقسیمات کشوری
۸۲	مالکیت اراضی و امکانات رفاهی
۸۳	شهرداری
۸۳	بخشداری
۸۴	دهیاری
۸۵	مراکز امنیتی
۸۸	شرکت تعاونی
۸۸	سواد و مراکز آموزشی
۹۲	مخابرات، پست و بانک
۹۳	مراکز بهداشتی
۹۴	حسینیه و مساجد
۹۵	مهاجرت
۹۶	کدخدایی
۹۷	قضاوت و داوری
۹۸	شورای اسلامی
۹۹	موقوفات
۱۰۰	برق و روشنایی
۱۰۰	زمان و تقویم
۱۰۱	آب آشامیدنی

۱۰۳.....سطح ارائه خدمات به روستاهای همجوار

۱۰۳.....مشخصات حوزه محیطی شهر تخت

فصل پنجم: میراث فرهنگی و گردشگری

۱۰۶.....ویژگی سیاحتی و گردشگری

۱۰۶.....تنب کلات تخت

۱۰۸.....قلعه تخت

۱۰۹.....آسیاب‌های آب گرم پاهاشان

۱۱۱.....آب گرم پاهاشان

۱۱۲.....اماکن متبرکه و مقدس

۱۱۳.....آرامگاه بی بی گوهر

۱۱۴.....قدمگاه دوازده امام

۱۱۴.....قدمگاه حضرت ابوالفضل

۱۱۴.....قبر سید محمد تقی

۱۱۵.....زیارتگاه سید احمد

۱۱۵.....زیارتگاه سید سلیمان

۱۱۵.....زیارتگاه شاه معز الدین

۱۱۶.....قدمگاه مولی امیرالمؤمنین (علیه السلام)

۱۱۶.....قدمگاه امام رضا (علیه السلام)

فصل ششم: اعلام و بزرگان

۱۱۸.....شخصیت‌ها

فصل هفتم: گویش و اصطلاحات

۱۳۰	زبان و گویش
۱۳۲	صرف کردن افعال محلی
۱۳۶	قصه و داستان
۱۳۷	شعر محلی و لالایی‌ها
۱۵۱	ضرب‌المثل‌های رایج
۱۵۳	چیستان‌های رایج
۱۵۵	لغات و اصطلاحات

فصل هشتم: ضمائم

۲۲۰	اسناد و مدارک
۲۲۷	نقشه‌ها
۲۳۱	عکس‌ها و تصاویر
۲۴۹	منابع و مأخذ

مقدمه استاندارد وقت هر مزگان:

هزاران سال از زندگی انسان بر روی کره زمین می گذرد و در این مدت حوادث و وقایع تلخ و شیرین جوامع انسانی را تحت تأثیر خود قرار داده است که جزء در گذر زمان نمی گنجد. تاریخ سرگذشت زندگی انسان‌هایی است که در این دنیا مدتی زندگی کرده و در راه آرمان‌هایی که داشته‌اند زحمات، تلاش‌ها، رنج‌ها، مرارت‌ها و بلکه حتی جان سپرده‌اند این آرمان‌ها یا مقدس و الهی بوده‌اند و یا در راه شقاوت و جهالت بوده است. کسی که تاریخ را بخواند به کمک آن خوب و بد را از هم تشخیص می دهد زیرا که مورخ احیاء کننده گذشته است و سرگذشت انسان‌ها و رویدادهای زمان را بازگو و به تصویر می کشاند و شکست‌ها و پیروزی‌ها را یادآوری و بیان می کند. خویان با عملکرد پسندیده خود به عنوان یک چهره ماندگار و روشنگر جامعه باقی می ماند و آن‌هایی که بد کردار بوده‌اند نیز مورد لعن و نفرین مردم بوده و به زباله دان تاریخ افتاده‌اند.

سعیدیا مرد نکونام نمیرد هرگز مرده آن است که نامش به نكویی نیرند

یکی از کارهای مورد تقدیر در مورد مستند نمودن وقایع گذشته، اثر آقای علی کمالی زاده است که اقدام به گردآوری و تدوین تاریخ، فرهنگ، آداب و رسوم مردم تخت نموده است. بنده از مدت‌ها قبل فکر چنین کاری بوده‌ام، اما مشغله‌ی کاری و مقداری هم تساهل باعث گردید تا موفق به انجام آن نشوم. وقتی مطالب گردآوری شده‌ی ایشان را ملاحظه نمودم خیلی خوشحال شدم و علی‌رغم فرصت کم، آن را به دقت مطالعه نمودم و مواردی که به نظرم رسید نیز تدوین نموده و تقدیم ایشان نمودم.

اعتقاد دارم این نوشته قطره‌ای از دریای فرهنگ اصیل مردم تخت است که توسط ایشان به نگارش درآمده است تا نسل جوان و نسل‌های آینده میراث این پرارزش و گران قدر را پاس بدارند؛ لذا از این کار ارزشمند که برای اولین بار در تاریخ تخت صورت می گیرد و برای احیاء و شناخت تاریخ، فرهنگ، ادب و سوابق علمی مفید است صمیمانه و خالصانه تشکر و قدردانی می نمایم.

و من الله التوفیق

حسین هاشمی تختی

آغاز می‌کنم به نام خداوند بی‌همتا، آن‌که زیباست و زیبایی را دوست دارد. خداوندی که زبان و قلم، قاصر از گفتن و نوشتن در وصف اوست. شهر تخت همواره و در همه‌جا به فرهنگ و ادبیات دیرپا و بالنده‌اش افتخار داشته است. شناخت روح اندیشه و احساس پیشینیان، آگاهی از سیر تکاملی و تجلیات آن‌ها در طول دوره‌ها، پی‌بردن به آداب و رسوم و اعتقادات مردم گذشته این دیار، به جوانان ما این امکان را می‌دهد تا آگاهانه، فرهنگ خود را بر اندیشه‌ها و احساسات و سنت‌های صحیح گذشته بنا بگذارند و مراتب ترقی و تعالی را یکی پس از دیگری پشت سر گذارده و طی نمایند. شهر تخت - که میراث نیاکان‌مان است - مرکز این بخش در شمال شرقی شهرستان بندرعباس، روستاهای زیادی را در پیرامون خود دارد. تخت از گذشته‌های دور پُر جمعیت و آبادتر از روستاهای اطراف خود بوده و قدمت آن به بیش از ۱۰۰۰۰ سال می‌رسد که از قدیمی‌ترین آبادی‌های این منطقه محسوب می‌شود. این شهر از قدیم الایام دارای تعدادی مسجد و حسینیه بوده و از وجود روحانیون، علماء و شخصیت‌های بزرگی بهره می‌برده که در تمام روستاهای اطراف شناخته شده و مورد احترام بوده‌اند. این شهر دارای منظره‌های طبیعی شامل کوه‌ها، تپه‌ها و دامنه‌های زیبا، چشمه‌ی آب گرم و پوشش گیاهی می‌باشد که می‌تواند سهم مهمی را در وضعیت تفریحی و گردشگری منطقه دارا باشد. تخت دارای خاک‌ن حاصل خیز و زیرکشت باغات، نخیلات و صیفی جات می‌باشد. آب این شهر شیرین است که علاوه بر آن، آب آسایشی بعضی از روستاهای اطراف خود را تأمین می‌کند. آن‌چه که گفته شد قطره‌ای از گفته‌ها و ناگفته‌های تخت این دیار کهن است.

کتابی که فرا روی شماست ثمره‌ی عشق، علاقه و دقت نظر توأم با پشتکار برخی از کارشناسان، صاحب‌نظران و اندیشمندان محلی می‌باشد. در این اثر تلاش گردیده، ضمن توجه به فرهنگ و آداب پیشینیان این منطقه، سرچشمه‌های اندیشه و احساس نسل جدید نیز جستجو و شناسایی شود. تاکنون تألیفات متعددی در زمینه‌های سوابق اقتصادی، سیاسی، تاریخی، فرهنگی و اجتماعی برخی روستاها و شهرهای استان هرمزگان توسط نویسندگان بزرگوار استان تألیف و منتشر شده است که هر کدام به نوبه‌ی خود سهم بسزایی در شناساندن و آشنا نمودن علاقمندان به استان خود داشته است. اما در این میان ضرورتی دیده شد، کتابی تدوین گردد که تا حدودی هم بتواند پاسخگوی نیاز علاقمندان، مورخین، اندیشمندان، علاقمندان و پژوهشگران به مطالعه شهر تخت باشد؛ لذا به این منظور کتاب حاضر، تألیف و تدوین شده تا برای خوانندگان، به خصوص اهل فرهنگ و هنر، مفید و مثمر‌تر باشد. با این وجود، این کتاب علی‌رغم تلاش وافر، در برگیرنده‌ی تمامی فراز و نشیب‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی شهر قدیمی تخت نیست و دارای نقایص و کمی و کاستی‌هایی است که به مصداق شعر زیر:

آب دریا را اگر توان کشید هم به قدر تشنگی باید چشید

در این تألیف سعی شده در حد بضاعت و توان محدود اینجانب، این منطقه قدیمی را برای خوانندگان معرفی و شناسانده کنم. در این جا لازم می‌دانم از کلیه کارشناسان، صاحب نظران و اندیشمندان گرانقدر از جمله احمد زمانی زاده، جعفر قاسمی پور، ابراهیم گردی، قنبر عاشوری، محمد مرادی، محمود گردی و مهدی ناظمی که با تشویق و راهنمایی‌های خود انگیزه‌ی نگارش این اثر را در اینجانب دوصد چندان نمودند، تشکر و قدردانی نمایم. این امید که در آینده نیز صاحب نظران با ارایه‌ی پیشنهادهای مفید خود هر چه بیشتر برغای محتوای کتاب بیفزایند. از صاحب نظران، بزرگواران و پیشکوتان علم حاج حسین هاشمی تختی استاندار محترم هرمزگان، عباس عزیزی، محرم عزیزی، علی نظری، علی شیر باستین، مسعود حسام، عباس گردی و عباس جعفری که قبل از چاپ نهایی، کتاب حاضر را به دقت مطالعه و نکات مفیدی متذکر شده‌اند، سپاسگزاری می‌نمایم و از ارگان‌های دولتی و غیر دولتی و تمام کسانی که به نحوی در تهیه این کتاب با اینجانب همکاری نمودند و نامی از آن‌ها برده نشده، کمال تشکر را دارم. قطعاً هیچ اثری بی‌عیب و نقص نیست بنابراین نگارنده آماده است تا از رهنمودهای همه‌ی بزرگواران که این اثر را مطالعه می‌کنند، استفاده نموده و پیشنهادات و انتقادات آن‌ها را به جان و دل بپذیرد و از بذل توجه آنان قبلاً تشکر نماید. در آخر از تمامی اهالی دوراندیش با ایمان و قدرشناس تخت که در تهیه این کتاب مرا یاری نمودند کمال تشکر را دارم. لازم به ذکر است اکثر امار و اطلاعات بدست آمده از کتب، منابع، گزارش‌ها و اظهارات افراد سالخورده تا پایان سال ۱۳۸۸ می‌باشد و استفاده از واژه‌هایی در خصوص تخت مانند: منطقه، ناحیه، بخش، شهر، دهستان، قریه، روستا و آبادی که در این تألیف عنوان شده به خاطر مراحل شکل‌گیری تخت از سالیان دور تاکنون که به شهر تبدیل گردیده، می‌باشد. امید است اثر موجود که حاصل تلاش و زحمات بسیاری از دوستان و صاحب نظران گرامی می‌باشد موجب رضایت خاطر هر چه بیشتر دانش دوستان گردد و در راه نشر و اشاعه‌ی فرهنگ و تمدن شهر تاریخی تخت مؤثر واقع شود.

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خشنود باشی و ما رستگار

با تقدیم احترام

علی کمالی زاده

www.takhtcity.blogfa.com

Alikamalizade1997@gmail.com

تخت

تخت یعنی مهد علم و اجتهاد
 در سخاوت شهرتش بی انتها
 سخت کوش و قانع و ایشارگر
 تخت یعنی مهد جانباز و شهید
 چشمه‌اش په از گلاب و عنبر است
 در تلاش و پویش و با همت‌اند
 چونکه آثارش عیان بر دیده‌هاست
 شیخ و مُلا رهنمان مردم است
 اقتت پیغمبر خیرالبشر
 هر کدام نام آوران روزگار
 در عبادت خاکسار و ژنده پوش
 می‌کنند یاری دین مصطفی
 بایتمان و غریبان هم‌نوا
 تا نگرند حق مظلوم پایمال

تخت یعنی انسجام و اتحاد
 تخت یعنی مردمانی با صفا
 تخت یعنی فاتح علم و هنر
 تخت یعنی نونهالان را نوید
 خاک او چون کی‌بای گوهر است
 مردمانش اهل علم و صنعت‌اند
 آسیابش شاهد این متعاست
 دین و دانش توأمان مردم است
 مذهب اینان بود اثنی عشر
 پهلوانانی بُدند در این دیار
 در شجاعت هم‌چو شیران در خروش
 حامی حق ، پیروان مرتضی
 با ضعیفان مهربان و با صفا
 با ستمگر در سیتز و در جدال